

A9-0420/2023

8.12.2023

PRANEŠIMAS

dėl teritorinio vystymosi įgyvendinimo (BNR III antraštinės dalies II skyrius)
ir jo taikymo Europos teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m.
(2023/2048(INI))

Regioninės plėtros komitetas

Pranešėjas: Marcos Ros Sempere

TURINYS

	Psl.
AIŠKINAMOJI DALIS. FAKTŲ IR IŠVADŲ SANTRAUKA	3
PRIEDAS. SUBJEKTAI AR ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS	7
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	8
ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS KOMITETO NUOMONĖ	21
INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE	30
GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE	31

AIŠKINAMOJI DALIS. FAKTŲ IR IŠVADŲ SANTRAUKA

Sudėtinga padėtis pasaulyje – sanglauda svarbesnė nei kada nors anksčiau

Daugybė krizių, tokių kaip COVID-19 pandemija, vykstantis karas Ukrainoje, dėl kurio kilo precedento neturinti pabėgėlių krizė ir rimta energetikos krizė, taip pat sunkėjanti klimato krizė, parodė, kad teritorijos yra vis labiau priklausomos viena nuo kitos. Esant tokiai sudėtingai padėčiai pasaulyje, ES turi užtikrinti teigiamą ateities perspektyvą visoms vietovėms ir žmonėms. Todėl ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda tampa vis svarbesnė siekiant užtikrinti, kad Europa liktų vieninga.

Atsižvelgiant į tai, labiau nei bet kada anksčiau tampa būtina, kad Sąjungos institucijos glaudžiai bendradarbiautų su nacionalinėmis, regionų ir savivaldybių valdžios institucijomis ir kartu siektų atsparumo, tvarumo ir įtraukties pasitelkdamos dalyvavimą skatinantį ir novatorišką integruotą teritorinį vystymąsi.

Pagrindinis integruoto teritorinio vystymosi vaidmuo

Integruotas teritorinis vystymasis yra svarbiausias veiksnys stiprinant atsparumą ir skatinant visų regionų klestėjimą. Jį taikant lengviau koordinuoti regioninį ir vietos vystymąsi ir puoselėti vietos demokratiją skatinant įtraukų dalyvavimą. Integruotas teritorinis vystymasis yra svarbus visoms ES teritorijoms ir jį taikant galima atverti naujus vystymosi kelius į pažangesnę, žiniomis pagrįstą, žalesnę ekonomiką, galimybę skatinti kokybišką užimtumą ir socialinę pažangą kitose nei miesto teritorijose. Teritorinės arba vietos plėtros strategijos yra skirtos teritoriniam vystymuisi už miestų, funkcinį miesto zonų ir metropolinių zonų ribų, todėl daugiausiai dėmesio turi būti skiriama vietos valdžios institucijoms.

BNR įrankiai: ITI ir BIVP

Integruotos teritorinės ir vietos plėtros strategijos, kurias skatina ES sanglaudos politika, yra svarbios priemonės šiam procesui palaikyti. Visų pirma, integruotos teritorinės investicijos (ITI) ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP) yra pagrindiniai mechanizmai, naudojami siekiant integruotai ir pagal vietos poreikius panaudoti sanglaudos politikos finansavimą aktyviai dalyvaujant regionų ir vietos valdžios institucijoms. Siekiant padidinti sanglaudos politikos veiksmingumą ir įgyvendinti ją teritoriškai integruotu būdu, ITI ir BIVP reglamentuojamos Bendrųjų nuostatų reglamentu (BNR) kiekvienam programavimo laikotarpiui.

Visų pirma, atsižvelgiant į teritorinio vystymosi svarbą sanglaudos politikos struktūroje, 2021–2027 m. programavimo laikotarpio BNR III antraštinės dalies II skyrius skirtas teritoriniam vystymuisi. BNR 28–34 straipsniuose numatyta, kad tvarus ir integruotas visų teritorijų vystymasis skatinamas naudojant teritorines priemones, ypač ITI, BIVP arba „bet kurią kitą integruotą teritorinę priemonę, sukurtą pagal nacionalinę strategiją“.

ITI ir BIVP yra pagrindinės priemonės siekiant įgyvendinti vieną iš penkių bendrųjų sanglaudos politikos tikslų, ypač penktą politikos tikslą – „Piliečiams artimesnė Europa skatinant tvarią ir integruotą visų rūšių teritorijų plėtrą“. Šios priemonės pirmą kartą buvo pradėtos naudoti 2014 m., o 2021–2027 m. laikotarpio teisės aktuose jos dar labiau sustiprintos, pabrėžiant pagrindinį integruotų teritorinių strategijų vaidmenį siekiant

sanglaudos tikslų.

ITI ir BIVP skirtos palengvinti principą „iš apačios į viršų“, taikomą teritorinio vystymosi srityje, įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas, palengvinant dialogą tarp įvairių suinteresuotųjų šalių ir stiprinant viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą, taip pat skatinant bendradarbiavimą ir informacijos perdavimą tarp aukščiausio ir žemiausio valdžios lygmenų.

2021–2027 m. ERPF reglamente pateikiama daugiau informacijos apie integruotą požiūrį (7–9 straipsniai), taip pat apie lėšų skyrimą. Numatyta, kad 8 proc. ERPF finansavimo nacionaliniu lygmeniu, palyginti su 5 proc. ankstesniu programavimo laikotarpiu, turi būti skirta tvarių miestų plėtrai, būtent taikant ITI, BIVP ar bet kurias kitas integruotas teritorines priemones.

Glausta ITI ir BIVP įgyvendinimo apžvalga

Šioje ataskaitoje apžvelgiama ne tik 2014–2020 m. laikotarpiu įgyta patirtis, tačiau ir tai, kas numatoma 2021–2027 m. laikotarpiu, kad būtų galima padaryti naudingas išvadas. Pirmiausia šioje ataskaitoje siekiama įvertinti, kaip ITI ir BIVP buvo įgyvendintos 2014–2020 m. laikotarpiu ir kokius pokyčius jau galima stebėti 2021–2027 m. laikotarpiu, daugiausia dėmesio skiriant kokybiniais, o ne kiekybiniais duomenimis. Teritorinių priemonių taikymo sėkmė bet kuriuo atveju turėtų būti vertinama ne tik „sausais“ skaičiais. Yra ir kitų, sunkiau apskaičiuojamų ar apibrėžiamų vertinimo kriterijų, pavyzdžiui, sanglauda tikslinėje teritorijoje, gyventojų gerovė, padidėjęs socialinis ir žmogiškasis kapitalas, naujos bendradarbiavimu grindžiamos kultūros formos politikos formavimo ar bendradarbiavimu grindžiamo valdymo modeliuose, kurias galima pastebėti tik ilgalaikėje perspektyvoje.

Pažymėtina, kad 2014–2020 m. teritorinėms ir miestų strategijoms numatytas finansavimas siekia apie 30 mlrd. eurų – beveik 10 procentų viso to laikotarpio sanglaudos politikos finansavimo. ITI priemonės buvo dažnai naudojamos miestuose integruotoms ir tvarioms miestų plėtros strategijoms. Todėl ITI yra viena iš pageidautinų priemonių siekiant panaudoti privalomus minimalius 8 proc. nacionalinių ERPF darniai miestų plėtrai skiriamų lėšų. Tačiau kai kurios šalys 2014–2020 m. laikotarpiu savo veiksmų programose nusprendė naudoti ne ITI, siekiant panaudoti miestų plėtrai skiriamas lėšas, o specialią miesto prioritetinę kryptį.

Atidžiai žvelgiant į įgyvendinimą vietos lygmeniu, iš tiesų pastebima daugybė skirtingų požiūrių įvairiose srityse. Teritorinės priemonės valstybėse narėse ir regionuose buvo naudojamos labai skirtingai.

Verta paminėti, kad 2014–2020 m. laikotarpio pradžioje buvo gerokai vėluojama įgyvendinti veiksmus. Tačiau šio programavimo laikotarpio pabaigoje šių priemonių įgyvendinimo lygis gerokai pakilo.

Kalbant apie BIVP priemones, iš ankstesnio laikotarpio duomenų matyti, kad jos skirtos mažesnėms kaimo vietovėms, o miesto vietovėse naudojamos palyginti mažai. Ankstesniu 2014–2020 m. laikotarpiu iškilę sunkumai visų pirma buvo šie: informuotumo ir gebėjimų stoka vietos lygmeniu, didelė biurokratinė našta ir lėtas lėšų panaudojimas.

Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. vaidmuo

Valstybės narės raginamos užtikrinti fondų suderinamumą ir koordinavimą, kartu išvengiant naujų ekonominių, socialinių ir teritorinių skirtumų atsiradimo. Reikia kuo skubiau skatinti vietos poreikiais grindžiamus metodus ir integruotą teritorinį vystymąsi. Kaip pabrėžiama Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m., šiam plataus užmojo tikslui pasiekti būtinas integruotas požiūris į teritorinį vystymąsi.

Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. iškeliami du bendrieji tikslai – „Teisinga Europa“ ir „Žalioji Europa“, kuriais remiantis nustatyti šeši prioritetai, skirti visos Europos teritorijos, įskaitant visas jos vietas, plėtrai. Šioje darbotvarkėje ES teritorinio vystymosi tikslai toliau derinami su Jungtinių Tautų tvaraus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir Europos žaliuoju kursu, pabrėžiama strateginio teritorijų planavimo svarba ir pateikiamos gairės kartu stiprinant sektorių politikos teritorinį aspektą visais valdymo lygmenimis.

Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m., kuriai būdingi bendri principai, pavyzdžiui, vietos požiūris, politikos koordinavimas ir veiksmingos su ES miestų darbotvarkė derinamos daugiapakopės sistemos, pagrįsta supratimu, kad Europa susiduria su rimtomis ekonominėmis, socialinėmis ir aplinkos problemomis. Darbotvarkėje taip pat atskleidžiamas didelis potencialas pagerinti gyvenimo sąlygas visose vietovėse ir visiems žmonėms. Tai reiškia, kad Europai reikia politikos su stipresniu teritoriniu aspektu ir koordinuotu požiūriu, kuriuo būtų pripažįstama ir naudojama vietovių įvairovė ir ypatumai.

Tarpyvyriausybinių deklaracijų, kurių reikia patobulinti

Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. – priemonė, kuria atveriamas kelias teritorinei sanglaudai Europoje ir kuria įvairios suinteresuotosios šalys raginamos siekti darbotvarkėje minimų tikslų ir prioritetų. Tačiau tai yra tarpyvyriausybinių deklaracijų, kuriose nenumatytos tiesioginės teisinės, finansinės ar institucinės įgyvendinimo priemonės. Verta paminėti, kad nei 2014 m. Bendrųjų nuostatų reglamente, nei 2021 m. Bendrųjų nuostatų reglamente nėra nuorodos į Teritorinę darbotvarkę iki 2020 m. ir Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m. Todėl Europos Parlamentas turėtų apsvarstyti, kaip geriausiai panaudoti Teritorinę darbotvarkę, ir apsvarstyti galimybę įtraukti joje minimus prioritetus į ES teisėkūros procesus.

Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimas

Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. taikymas priklauso nuo daugiapakopio bendradarbiavimo. Siekiant paskatinti pagrindines suinteresuotąsias šalis imtis veiksmų, buvo pradėti septyni bandomieji veiksmai. Iš bandomųjų veiksmų matyti, kaip Teritorinės darbotvarkės tikslai gali būti įgyvendinami vietos ir regionų lygmeniu. Tai apima įgyvendinimo veiklą, pvz., darbą su vietos ir regionų suinteresuotomis šalimis tam, kad jos galėtų pasinaudoti su jų temine sritimi susijusiomis galimybėmis ir spręsti uždavinius. Taip pat pateikiami vietos poreikiais pagrįsto požiūrio pavyzdžiai su suinteresuotųjų šalių dialogais, orientuotais į konsensą. Bandomaisiais veiksmais įgyvendinami eksperimentiniai ir novatoriški sprendimai, pritaikyti vietos ypatumams.

Teritorinės darbotvarkės bandomieji veiksmai vis dar yra pradiniam etape. Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. numatomas pažangos vertinimas 2024 metais, įskaitant valdymo sistemos, įgyvendinimo pažangos ir prioritetų aktualumo peržiūrą. Ši peržiūra bus pradėta Ispanijos pirmininkavimo ES metu 2023 m. ir daugiausia dėmesio bus skiriama valdymui ir įgyvendinimui.

Veiksmų, kuriais įgyvendinama Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m., gali būti imamasi bet kuriuo valdymo lygmeniu, jie gali skirtis savo pobūdžiu ir prioritetais. Nepaisant pagrindinems suinteresuotiesiems šalims skirtų raginimų ir pastangų pasitelkiant pavyzdžius ir bandomuosius veiksmus paskatinti imtis veiksmų, atrodo, kad Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. nurodyti prioritetai Sąjungos teritorijoje tebėra taikomi nevienodai ir netolygiai. Kalbant konkrečiau, septynių bandomųjų veiksmų pasiskirstymas visoje Europoje yra nesubalansuotas. Visus bandomuosius veiksmus inicijavo nacionalinės valdžios institucijos. Eksperimentiniai arba novatoriški procesai vietos ir regionų lygmeniu buvo įgyvendinti keliais bandomaisiais veiksmais. Daugelis suinteresuotųjų šalių kaupia įrodymus ir rengia atvejų tyrimus bei ataskaitas. Kai kurios jų siūlo pasimokyti iš nacionalinės iniciatyvos, prieinamos visoje Europoje.

Tolesni veiksmai

Europos Parlamentas atidžiai stebi, kaip Europos struktūriniai ir investicijų fondai remia integruotą požiūrį į miestų ir teritorijų plėtrą. Labai svarbu suprasti, kaip keičiasi tvarios miestų plėtros (TMP), integruotų teritorinių investicijų (ITI) ir bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) strategijos, įgyvendintos ir įgyvendinamos visoje Europoje sanglaudos politikos 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. programavimo laikotarpiais, ir pasimokyti iš jų. Tai vienintelis būdas pagerinti tolesnes sanglaudos politikos priemones.

Turime ištirti investavimo strategijas iš įvairių perspektyvų, pavyzdžiui, įvertinant geografinio vieneto, teritorinių prioritetų, paramos telkimo pagal temas, gyventojų skaičiaus, finansavimo tvarkos ir įgyvendinimo mechanizmų aspektus, kad galėtume atitinkamai pritaikyti būsimą sanglaudos politiką ir pašalinti esamus trūkumus.

Šia ataskaita taip pat bus sustiprintas Europos Parlamento, ypač jo Regioninės plėtros komiteto, vaidmuo tolesnėje veikloje, susijusioje su Teritorine darbotvarke ir visais joje numatytais veiksmais, kaip nurodyta pačiame dokumente.

Turėtume siekti toliau supaprastinti administracinį lėšų valdymo procesą, įtraukti Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. prioritetus į sanglaudos politikos fondų teisės aktus ir veiksmų programas bei dar labiau skatinti savivaldybių, regionų ir jiems atstovaujančių asociacijų įsitraukimą įvairiais teritorinių priemonių įgyvendinimo etapais. Tai apima jų dalyvavimą ITI ir BIVP projektų programavime, atrankoje ir stebėsenoje. Mūsų tikslas turėtų būti sutelkti galimus naudos gavėjus ir padėti valdžios institucijoms geriau informuoti apie teritorines priemones. Taip pat būtina sukurti sudėtingesnes stebėsenos ir vertinimo sistemas, kurias taikant būtų galima įvertinti šių teritorinių priemonių poveikį ir geriau informuoti apie rezultatus.

PRIEDAS. SUBJEKTAI AR ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjas pareiškia, kad, rengdamas šį pranešimą, iki jo priėmimo komitete gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
ESPON
DG of Territory - Portuguese government
German Federal Institute for Research on Building, Urban Affairs and Spatial Development (BBSR) on behalf of the Federal Ministry for Housing, Urban Development and Building (BMWSB), Germany
Federal Office for Spatial Development ARE - Switzerland
Norwegian Ministry of Local Government and Regional Development

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjas.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl teritorinio vystymosi įgyvendinimo (BNR III antraštinės dalies II skyrius) ir jo taikymo Europos teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. (2023/2048(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos XVIII antraštinę dalį,
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės¹ (Bendrųjų nuostatų reglamentas – BNR),
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo²,
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1059 dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG), kuris remiamas Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšomis³,
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas⁴,
- atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013⁵,
- atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/2220, kuriuo nustatomos tam tikros pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl 2021 m. ir 2022 m. paramos iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF), ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir taikymu, ir Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kiek tai susiję su

¹ OL L 231, 2021 6 30, p. 159.

² OL L 231, 2021 6 30, p. 60.

³ OL L 231, 2021 6 30, p. 94.

⁴ OL L 231, 2021 6 30, p. 1.

⁵ OL L 435, 2021 12 6, p. 1.

2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir tokios paramos skirstymu⁶,

- atsižvelgdamas į 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006⁷,
- atsižvelgdamas į 2015 m. gruodžio 12 d. Paryžiuje vykusioje 21-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje (COP21) priimtą susitarimą (Paryžiaus susitarimas),
- atsižvelgdamas į JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., ypač į 11-ąją darnaus vystymosi tikslą (DVT) dėl tvarių miestų ir bendruomenių,
- atsižvelgdamas į dokumentą „Teritorinės darbotvarkės 2030. Visų teritorijų ateitis“, priimtą 2020 m. gruodžio 1 d. neformaliame už teritorinį planavimą, teritorinę plėtrą ir (arba) teritorinę sanglaudą atsakingų ministrų posėdyje,
- atsižvelgdamas į Amsterdamo paktą, kuriuo nustatoma ES miestų darbotvarkė, dėl kurios susitarta 2016 m. gegužės 30 d. vykusiam neformaliame už miestų reikalus atsakingų ES ministrų posėdyje,
- atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 30 d. neformaliame ministrų posėdyje miestų klausimais priimtą dokumentą „Naujoji Leipcigo chartija. Miestų galia skatinti pokyčius visų labui“,
- atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 26 d. neformaliame už miestų reikalus atsakingų ministrų posėdyje priimtą Liublianos susitarimą,
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 20 d. Jungtinių Tautų priimtą Naująją miestų darbotvarkę,
- atsižvelgdamas į 2023 m. sausio 17 d. Komisijos komunikatą „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“ (COM(2023)0032),
- atsižvelgdamas į 2022 m. vasario 4 d. Komisijos komunikatą dėl 8-osios Sanglaudos ataskaitos „Sanglauda Europoje iki 2050 m.“ (COM(2022)0034),
- atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 30 d. Komisijos komunikatą „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“ (COM(2021)0345),
- atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 3 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2021–2030 m. neįgalųjų teisių strategija“ (COM(2021)0101),

⁶ OL L 437, 2020 12 28, p. 1.

⁷ OL L 347, 2013 12 20, p. 320.

- atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatą „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019)0640),
- atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 17 d. Komisijos komunikatą „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“ (COM(2020)0562),
- atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 16 d. Komisijos paskelbtą naujojo europinio bauhauzo iniciatyvą,
- atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 17 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Naujojo europinio bauhauzo teritorinio vystymosi modelio (NEB TDM) finansinė priemonė“ (SWD(2022)0172),
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. rugsėjo 14 d. rezoliuciją dėl naujojo europinio bauhauzo⁸,
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. gruodžio 13 d. rezoliuciją „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“⁹,
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. rugsėjo 15 d. rezoliuciją „Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda ES: 8-oji sanglaudos ataskaita“¹⁰,
- atsižvelgdamas į savo 2022 m. vasario 15 d. rezoliuciją dėl miestų teritorijų iššūkių pasibaigus COVID-19 pandemijai¹¹,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. gegužės 20 d. rezoliuciją dėl demografinių tendencijų pakeitimo ES regionuose naudojant sanglaudos politikos priemones¹²,
- atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 25 d. rezoliuciją dėl sanglaudos politikos ir regioninių aplinkos strategijų kovojant su klimato kaita¹³,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. kovo 13 d. rezoliuciją dėl ES regionų ir miestų vaidmens įgyvendinant Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos (COP 21)¹⁴,
- atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 18 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę „ES teritorinės darbotvarkės, Leipcigo chartijos ir ES miestų darbotvarkės peržiūra“¹⁵,
- atsižvelgdamas į išsamią analizę „Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. Įgyvendinimo apžvalga“, kurią 2023 m. birželio 7 d. paskelbė jo Vidaus politikos generalinis direktoratas¹⁶,

⁸ OL C 125, 2023 4 5, p. 56.

⁹ OL C 177, 2023 5 17, p. 35.

¹⁰ OL C 125, 2023 4 5, p. 100.

¹¹ OL C 342, 2022 9 6, p. 2.

¹² OL C 15, 2022 1 12, p. 125.

¹³ OL C 494, 2021 12 8, p. 26.

¹⁴ OL C 162, 2019 5 10, p. 31.

¹⁵ OL C 429, 2020 12 11, p. 145.

¹⁶ Išsami analizė „Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. Įgyvendinimo apžvalga“, Europos Parlamento Vidaus

- atsižvelgdamas į 2017 m. gruodžio mėn. paskelbtą Komisijos Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato (REGIO GD) užsakymu atliktą tyrimą „Integruotos teritorinės ir miestų strategijos: kaip ESI fondai kuria pridėtinę vertę 2014–2020 laikotarpiu?“¹⁷,
 - atsižvelgdamas į „STRAT-Board“ – interaktyvią priemonę, kurią sukūrė Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (JRC) ir REGIO GD ir kuria parodoma, kaip Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai) remia integruotą požiūrį į miestų ir teritorijų plėtrą¹⁸,
 - atsižvelgdamas į JRC išleistą Teritorinės ir vietos plėtros strategijų vadovą¹⁹ ir Tvarios miestų plėtros strategijų vadovą²⁰,
 - atsižvelgdamas į 2023 m. kovo mėn. REGIO GD paskelbtą darbo dokumentą „ES nepasitenkinimo geografija ir regioninė plėtros spąstai“,
 - atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio mėn. paskelbtą Europos savivaldybių ir regionų tarybos atliktą tyrimą „Integruotos teritorinės priemonės ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra. Integruotų teritorinių priemonių naudojimas sanglaudos politikoje“,
 - atsižvelgdamas į 2007 m. Leipcigo tvariųjų Europos miestų chartiją ir 2020 m. lapkričio 30 d. priimtą dokumentą „Naujoji Leipcigo chartija. Miestų galia skatinti pokyčius visų labiau“,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį ir į 2002 m. gruodžio 12 d. Pirmininkų sueigos sprendimo dėl leidimo rengti pranešimus savo iniciatyva suteikimo tvarkos 1 straipsnio 1 dalies e punktą ir 3 priedą,
 - atsižvelgdamas į Žemės ūkio ir kaimo plėtros komiteto nuomonę,
 - atsižvelgdamas į Regioninės plėtros komiteto pranešimą (A9-0420/2023),
- A. kadangi sanglaudos politika tebėra ir turėtų toliau būti pagrindinė investicijų į ES regionus ir miestus politika ir ja nesiekiami nuosekliai naudotis kaip pirmuoju svarbiausiu finansinės paramos šaltiniu reaguojant į nenumatytus įvykius, kurie trikdo mūsų socialinę ekonomiką; kadangi Teritorinė darbotvarkė yra pagrindinė ES teritorinės politikos priemonė, kaip nurodyta jos nacionalinėse programose ir projektuose, kuria orientuojamasi į strateginį teritorijų planavimą ir regioninę plėtrą, raginama visais valdymo lygmenimis stiprinti sektorių politikos teritorinį aspektą ir siekiama skatinti visų vietovių įtraukimą ir tvarią ateitį bei padėti Europoje siekti darnaus vystymosi tikslų;
- B. kadangi iššūkiai, su kuriais susiduria ES regionai, nustatomi ir valdomi teritoriniu

politikos generalinio direktorato B teminis skyrius – Struktūrinė ir sanglaudos politika, 2023 m. birželio 7 d.

¹⁷ Europos Komisija, „[Integruotos teritorinės ir miestų strategijos: kaip ESI fondai kuria pridėtinę vertę 2014–2020 laikotarpiu?](#)“, 2017 m. gruodžio mėn.

¹⁸ Europos Komisija, „[STRAT-Board](#)“.

¹⁹ Europos Komisija, „[Teritorinės ir vietos plėtros strategijų vadovas](#)“.

²⁰ Europos Komisija, „[Tvarios miestų plėtros strategijų vadovas](#)“.

lygmeniu;

- C. kadangi ankstesniuose ir dabartiniuose bendrųjų nuostatų reglamentuose nėra konkrečios nuorodos į Teritorinę darbotvarkę iki 2020 m. arba, atitinkamai, Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m.; kadangi dabartinio Bendrųjų nuostatų reglamento III antraštinės dalies II skyrius yra sanglaudos politikos lėšų panaudojimo pagal teritorinės plėtros strategijas pagrindas; kadangi Reglamento (ES) 1301/2013²¹ 7 straipsnyje nurodoma, kad tvari miestų plėtra, grindžiama integruotomis tvariomis miestų strategijomis, yra pagrindas renkantis atskirus veiksmus;
- D. kadangi teritoriniu požiūriu į politikos formavimą, grindžiamą integruotu teritoriniu vystymusi, siekiama išnaudoti unikalų potencialą, susijusį su teritoriniais ištekliais, žiniomis ir turtu, kartu pripažįstant, kad įvairių rūšių teritorijose reikia specialiai pritaikytų sprendimų;
- E. kadangi paaiškėjo, kad pagrindiniai sunkumai, su kuriais 2014–2020 m. laikotarpiu susidūrė vietos ir regionų institucijos ir pilietinė visuomenė, buvo nepakankama techninė ir administracinė parama, neproporcingos biurokratinės kliūtys, įgūdžių, mokymo ir žinių trūkumas ir nepakankamas gebėjimų stiprinimas, menkas įvairių valdymo lygmenų bendradarbiavimas, taip pat lėtas lėšų įsisavinimas;
- F. kadangi panašu, jog regionuose ir administraciniuose vienetuose, kuriuose įgyvendinama LEADER, privalomas vietos veiklos grupės vadovas padeda gerinti regionų finansavimo rezultatus ir lėšų įsisavinimą;
- G. kadangi turtinga ES teritorinė įvairovė turėtų būti vertinama kaip dinamiška ir sudėtinga sistema, kurioje kiekvieno regiono plėtros šūkius lemia konkretūs to regiono ypatumai; kadangi didėjanti nelygybė tarp vietovių ir tarp žmonių pasiekė kritinį lygį ir reikia imtis suderintų veiksmų visais geografiniais ir valdymo lygmenimis, kad būtų užtikrintos teigiamos ateities perspektyvos visiems žmonėms ir vietovėms visoje ES;
- H. kadangi Teritorinės ir vietos plėtros strategijų vadove siūloma metodinė parama visais lygmenimis;
- I. kadangi mikrosanglauda yra tam tikras nepakankamai išsivysčiusių vietovių pusiausvyros būdas labiau išsivysčiusiuose regionuose; kadangi Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m., kurioje ypač daug dėmesio skiriama „vietovėms ir žmonėms“, greta teritorinės sanglaudos propaguoja „tarpasmeninės sanglaudos idėją“, atsižvelgiant į tai, kad šiuos skirtumus galima panaikinti tik skiriant daugiau dėmesio teritorijų įvairovei ir potencialui, taip pat rengiant konkrečioms vietovėms pritaikytą politiką ir strategijas, siekiant geriau integruoti teritorinį aspektą į visus ES fondus;
- J. kadangi BNR 28 straipsnyje integruotos teritorinės investicijos (ITI) ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP) nurodomos kaip teritorinio vystymosi strategijų įgyvendinimo priemonės ir raginama užtikrinti fondų suderinamumą ir koordinavimą, kai tai pačiai regioninės arba vietos plėtros strategijai naudojami keli fondai; kadangi šiomis priemonėmis siekiama teritorinio vystymosi pagal principą „iš apačios į viršų“ ir

²¹ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1301/2013 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir dėl konkrečių su investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslu susijusių nuostatų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1080/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 289).

stiprinamas aktyvus vietos suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

- K. kadangi 2014–2020 m. laikotarpiu 28 valstybėse narėse buvo suplanuotos 1 975 strategijos, finansuojamos 19 mlrd. EUR iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), iš kurių 13,8 mlrd. EUR buvo skirta ITI devyniose valstybėse narėse;
- L. kadangi 2014–2020 m. laikotarpiu BIVP buvo antra dažniausiai valstybių narių naudojama priemonė teritorinėms arba vietos strategijoms rengti ir ja užtikrinama, kad vietos ir regionų valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai aktyviai dalyvautų rengiant, įgyvendinant ir stebint ES lėšas, kurias jie gauna; kadangi 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu nenumatyta lėšų BIVP naudojimui;
- M. kadangi ITI ir BIVP įgyvendinimas ES tebėra netolygus ir kadangi atrodo, jog keletas valstybių narių ir vadovaujančių institucijų nėra labai įsipareigojusios jas įgyvendinti; kadangi 5-ojo politikos tikslo – „Piliečiams artimesnė Europa“ (toliau –5-asis PT) aiškinimas ir įgyvendinimas valstybėse narėse skiriasi, todėl ITI ir BIVP įgyvendinimas yra menkas; kadangi teisės aktų leidėjai ateityje turėtų apsvarstyti galimybę lanksčiau įgyvendinti 5-ąjį PT netaikant griežtų reikalavimų strategijoms ir valdymui, taip padedant atverti šį tikslą visų rūšių iniciatyvoms, kuriomis prisidedama prie regionų ir vietos plėtros;
- N. kadangi ITI ir BIVP yra priemonės, kuriomis turėtų būti siekiama ne tik sudaryti palankesnes sąlygas teritoriniam vystymuisi taikyti principą „iš apačios į viršų“, nuo pat pradžių įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas, bet ir palengvinti dialogą tarp įvairių suinteresuotųjų šalių ir stiprinti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą, taip pat skatinti bendradarbiavimą ir informacijos perdavimą visais valdymo lygmenimis;
- O. kadangi Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. Parlamentas ir jo Regioninės plėtros komitetas, atsakingas už ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, raginami atsižvelgti į jos tikslus propaguojant jos prioritetus ES teisėkūros procesuose;
- P. kadangi ITI ir teritorinė politika yra būtinos sąlygos ES strateginiams tikslams, pvz., žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, pasiekti; kadangi vietos politika gali padėti teritorijoms išvengti ilgalaikio ekonomikos nuosmukio ir „regioninės plėtros spąstų“, kai regionas pajamų, našumo ir užimtumo požiūriu negali išlaikyti savo ekonominio dinamizmo;
- Q. kadangi Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m., siekiant plėtoti visą Europos teritoriją ir visas jos vietas, nustatyti du pagrindiniai tikslai: teisinga Europa ir žalioji Europa, kurie turi šešis prioritetus (subalansuota Europa, funkcionalūs regionai, integracija už sienų, sveika aplinka, žiedinė ekonomika ir tvarios jungtys); kadangi Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. toliau derinami ES teritorinio vystymosi tikslai su JT darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir Europos žaliuoju kursu; kadangi Europos miestų agentūra, remdamasi Leipcigo chartija, remia Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. tikslus;
- R. kadangi tvirtas bendras teritorinis vystymasis taikant BNR ir įgyvendinant Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m. gali būti solidarumo ir demokratinių procesų stiprinimo ir sąžiningos bei ekologiškos ES kūrimo priemonė; kadangi taikant teritorinį požiūrį sukuriama pridėtinė vertė, pavyzdžiui, taikant strateginį erdvinį požiūrį atsižvelgiama į konkrečius socialinių, institucinių, ekonominių ir aplinkos problemų ir galimybių,

turinčių įtakos visų rūšių teritorijų vystymuisi, derinius;

- S. kadangi Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. prioritetai visoje ES taikomi nevienodai, visų pirma atsižvelgiant į teritorinius skirtumus, pavyzdžiui, izoliuotumą; kadangi Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. išvados rodo didėjančią nelygybę ES, dėl kurios didėja atotrūkis tarp piliečių ir tarp teritorijų;
 - T. kadangi Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. raginama visais valdymo lygmenimis stiprinti sektorių politikos teritorinį aspektą; kadangi pagrindiniai Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. principai apibrėžiami dviem prioritetais: „Žmonės ir vietovės tolsta vieni nuo kitų“ ir „Tvarus vystymasis ir klimato kaita“;
 - U. kadangi priėmus Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m. buvo pradėti septyni bandomieji veiksmai, kurie yra jos tikslų įgyvendinimo vietos ir regionų lygmeniu pavyzdys ir įkvėpė imtis bendrų veiksmų visoje ES, t. y.: „Atsiliekančių regionų ateitis“, „Suprasti, kaip sektorių politika formuoja erdvinę pusiausvyrą (pusiausvyros stoką)“, „Mažos vietovės yra svarbios“, „Tarpvalstybinis teritorijų planavimas“, „Klimato politikos veiksmai Alpių regionų miesteliuose“, „Per kraštovaizdžio pertvarką prisitaikyti prie klimato kaitos ir įgyti atsparumo“ ir „Mažinti žemės dirbtinį naudojimą, miestų drieką ir dirvožemio sandarinimą įvairaus dydžio miestuose ir funkcinėse miestų teritorijose“;
 - V. kadangi, atsižvelgiant į ribotą geografinę pusiausvyrą plėtojant šiuos bandomuosius veiksmus ir administracinius sunkumus, su kuriais buvo susidurta, kai bandomieji veiksmai buvo finansuojami iš kelių programų, reikia užtikrinti geresnį duomenų rinkimą ir nuosekliai persvarstyti Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m.;
1. pabrėžia, kad 2014–2020 m. laikotarpiu tik 28 proc. tvarios miestų plėtros strategijų buvo įgyvendinta taikant ITI; ragina Komisiją imtis veiksmų siekiant skatinti naudoti tokias priemones rengiant Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m., visų pirma vykdant intensyvesnę komunikacijos veiklą;
 2. pabrėžia, kad veiksmai, įgyvendinami pagal BIVP, pvz., pagal programą LEADER, vertingai prisideda prie teritorinio vystymosi; ragina Komisiją ir valstybes nares stiprinti LEADER didinant biudžeto paketą, užtikrinant aukštą vietos veiklos grupių autonomijos lygį jų sudarymo ir sprendimų priėmimo klausimais ir mažinant administracinę našta;
 3. ragina Komisiją pasinaudoti būsimos 2024 m. vertinimo ataskaitos dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio rezultatais, taip pat veiksmų, įgyvendintų pagal BIVP, pvz., pagal programą LEADER, rezultatais siekiant remti 2021–2027 m. laikotarpio programas; atkreipia dėmesį į teritorinio vystymo priemonių kokybinės analizės svarbą; atsižvelgdamas į tai apgailestauja dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos dėl LEADER ir BIVP išvados, kad jų nauda nėra pakankamai įrodyta;
 4. palankiai vertina Teritorinės ir vietos plėtros strategijų vadovą ir Tvarios miestų plėtros strategijų vadovą, kuriais vadovaujantis visais administraciniais lygmenimis rengiamos, įgyvendinamos ir stebimos teritorinės ir vietos, įskaitant miestus, plėtros strategijos; mano, kad reikėtų skatinti geros teritorinės plėtros praktikos sklaidą siekiant užtikrinti, kad projektai būtų veiksmingi ir tvarūs; vis dėlto apgailestauja, kad vadovai buvo paskelbti pavėluotai, ir ragina Komisiją laiku parengti gaires siekiant supaprastinti programų rengimo procesą; pabrėžia, kad valstybėms narėms reikia pasiūlyti daugiau

gairių ir daugiau lankstumo įgyvendinant 5-ąją PT „Piliečiams artimesnė Europa“ ir veiksmus šiam tikslui pasiekti, suderinti juos su Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. nustatytais veiksmais ir kurti paskatas skirti daugiau lėšų 5-ajam PT;

5. ragina valstybes nares skatinti strateginį teritorinį planavimą, pagal kurį būtų atsižvelgiama į visas teritorijas, ne tik metropolines, miestų ir funkcines miestų zonas; be to, ragina valstybes nares stiprinti kaimo ir miesto ryšius, nes tai yra vienas iš būdų siekti geriau subalansuoto teritorinio vystymosi visoje ES, ir apsvarstyti tarpvalstybinį planavimą ir įgyvendinimą taikant principą „iš apačios į viršų“, pvz., BIVP ir ITI;
6. ragina Komisiją ir Tarybą skirti finansavimą kaimo vietovėms ir regionams, kurie turi didelių ir nuolatinių gamtinių ar demografinių trūkumų, taip pat, kad 8 proc. sanglaudos politikos lėšų būtų skirta programoms pagal miestų darbotvarkę plėtoti; pažymi, kad šios lėšos daugiausia turėtų būti naudojamos taikant integruoto teritorinio vystymo priemones;
7. atsižvelgia į vietos ir regionų valdžios institucijų įrodytus gebėjimus įgyvendinti ir valdyti teritorines priemones ir mano, kad reikia iš esmės pakeisti vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą planuojant, įgyvendinant ir valdant teritorines priemones; ragina veiksmingai įgyvendinti partnerystės principą ir išsamiai konsultuotis su vietos ir regionų valdžios institucijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais prieš apibrėžiant ITI ir BIVP veiksmus; pabrėžia principo „iš apačios į viršų“ svarbą teritoriniam vystymuisi, kartu suteikianti piliečiams galimybę prisiimti atsakomybę už savo teritorijų vystymą;
8. ragina teritorines arba vietos plėtros strategijas, finansuojamas pagal daugiau nei vieną programą, sujungti į vieną kryptį pagal BNR 28 straipsnį ir prireikrus padedant Komisijai, kad būtų išvengta vėlavimo ir administracinių kliūčių; palankiai vertina 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu numatytą galimybę paskirti pagrindinį fondą strategijoms, finansuojamoms iš daugiau nei vieno fondo;
9. pabrėžia, kad tokios teritorinės priemonės kaip BIVP arba ITI pateisino lūkesčius siekiant priartinti ES prie piliečių; pažymi, jog „STRAT-Board“ pateikti duomenys 2014–2020 m. laikotarpiu rodo, kad BIVP atliko svarbų vaidmenį rengiant teritorines strategijas, ir pabrėžia didelį vietos lygmens suinteresuotumą aktyviai dalyvauti rengiant šias strategijas; ragina valstybes nares ir Komisiją supaprastinti administracinį lėšų valdymą, ypač tais atvejais, kai BIVP lėšos gaunamos iš daugiau nei vieno fondo; pabrėžia, kad ITI yra pagrindinė priemonė, kuria naudojasi valstybės narės, kurioms skiriama daugiau ERPF lėšų, nes jos greitai įsisavina sumas ir gali apimti kelias pagrindines kryptis, numatytas vienoje ar keliose programose;
10. pabrėžia aiškų skirtumą tarp valstybių narių, kurios yra įsipareigojusios vystyti ITI arba BIVP, ir tų, kurios nėra įsipareigojusios; ragina Komisiją paaiškinti šią diferenciaciją, kad būtų išvengta geografinių skirtumų, ir teikti pritaikytą techninę paramą valstybėms narėms, kurios nepasinaudojo šiomis teritorinėmis priemonėmis; ragina visas valstybes nares labiau naudotis integruoto teritorinio vystymosi priemonėmis, kaip apibrėžta BNR 28 straipsnyje, ir užtikrinti, kad būtų laikomasi partnerystės principo, kaip apibrėžta BNR 8 straipsnyje; laikosi nuomonės, kad integruoto teritorinio vystymosi priemonės turėtų būti privalomos valstybėms narėms;
11. palankiai vertina teritorinio vystymosi techninius supaprastinimus, nustatytus 2021–

2027 m. programavimo laikotarpiu; tačiau ragina Komisiją ir valstybes nares taikyti kuo mažiau būtinų papildomų administracinių taisyklių ir daugiau dėmesio skirti proporcingumui, nes mažiems projektams šiuo metu tenka santykinai didesnė administracinė našta (paramos gavėjams) ir administracinės išlaidos (už programas atsakingoms institucijoms) nei didesniems projektams;

12. mano, kad Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. yra tikra ir tinkama priemonė siekiant sumažinti teritorinį nelygybės aspektą ir užtikrinti ES sanglaudą valdant kiekvieną jos regioną su savais ypatumais; todėl mano, kad visuomenė ir teritorijos turėtų aktyviau dalyvauti pripažįstant šios darbotvarkės svarbą; ragina Komisiją pakeisti Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. vaidmenį, neapsiribojant vien teritorinio valdymo vadovu;
13. pažymi, kad Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 ne tik pasisakoma už teritorinį politinį atsaką į teritorinius iššūkius, bet ir pateikiama vizija ir užmojis siekiant teritorinės sanglaudos tikslo, labiau įtraukiant vietas ir regionų valdžios institucijas ir piliečius;
14. pabrėžia, kad nors daugiašalis finansavimas yra vienas iš pagrindinių integruotų teritorinių priemonių tikslų, iš dabartinių išvadų matyti, kad kai kuriose šalyse vis dar gali atrodyti sudėtinga naudoti kelių fondų finansavimą, ypač dėl to, kad dabartiniu laikotarpiu EŽŪFKP (kaimo plėtra) nebėra įtrauktas į BNR, todėl reikėtų papildomų ir konkrečių priemonių EŽŪFKP ir kitų sanglaudos politikos fondų taisyklėms suderinti (t. y. naudoti skirtingus ES fondus integruotiems projektams vietos lygmeniu, kuriais siekiama kelių politikos tikslų);
15. ragina valstybes nares aktyviai propaguoti lyčių aspekto integravimą rengiant ir įgyvendinant Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. bandomuosius projektus vietoje;
16. pabrėžia, kad teisingos ir orios piliečių ir jų šeimų pajamos ir gyvenimo kokybė kaimo vietovėse yra labai svarbūs siekiant užtikrinti socialinę pažangą ir sėkmingą teritorinę ir vietos plėtrą; primygtinai tvirtina, kad ES regionuose reikia užtikrinti priimtinas darbo bei gyvenimo sąlygas ir socialinę apsaugą visiems;
17. pabrėžia, kad svarbu gerinti politikos suderinamumą ir įgyvendinti būsimų ES integruoto teritorinio vystymosi ir kitų atitinkamų iniciatyvų tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimą, kad būtų įvertintas ES politikos priemonių suderinamumas ir papildomumas ir galimas jų poveikis kaimo vietovėms, taip veiksmingai užkertant kelią kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimui ir sudarant palankesnes sąlygas kartų kaitai, vienodoms galimybėms naudotis kokybiškomis pagrindinėmis paslaugomis ir darbo vietų kūrimui kaimo vietovėse; pabrėžia tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmo svarbą ir tada, kai valstybės narės vertina siūlomų teisės aktų poveikį kaimo vietovėms; pabrėžia, kad svarbu įtraukti vietas ir regionų valdžios institucijas į tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmų nustatymą ir įgyvendinimą, taip pat į jų valdymą tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis, siekiant kovoti su socialine atskirtimi, susijusia su transportu, ir gerinti atitinkamų vietovių teritorinį prieinamumą, kad būtų pagerintas tarpvalstybinis ir kaimo bei miesto vietovių bendradarbiavimas, prieiga prie plačiajuosčio interneto ir tinkamų paslaugų, visų pirma sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugų, taip pat kaimo ekonomikos įvairinimas ir kaimo vietovių atgaivinimas, padidintas šių vietovių patrauklumas ir užtikrinta tvari šių bendruomenių ateitis;

18. pabrėžia, kad Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. veiksmai turėtų atlikti svarbų vaidmenį partnerystės susitarimuose ir programose; pažymi, kad šie veiksmai turėtų būti ryžtingesni skirstant lėšas, ir atkreipia dėmesį į būtinybę skatinti Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. integravimą į ES politiką, daugiausia dėmesio skiriant žemiausiems valdymo lygmenims; mano, kad būsimoje daugiametėje finansinėje programoje turėtų būti numatytas tinkamas Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. finansavimas ir paskirstymo metodika;
19. pabrėžia, kad labai svarbu įtraukti Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. prioritetus ir tikslus į sanglaudos politikos fondų teisinės priemonės ir programas, kurios turėtų būti pritaikytos kiekvienai teritorijai; palankiai vertina parengtus bandomuosius Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. veiksmus ir ragina valstybes nares ir Komisiją toliau investuoti į šiuos veiksmus, tobulinant jų geografinį pasiskirstymą ir juos geriau derinant su Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. principais;
20. pabrėžia, kad reikia įtraukti Parlamentą, ypač jo kompetentingą Regioninės plėtros komitetą, į bandomuosius veiksmus, siekiant užtikrinti, kad tie veiksmai atitiktų dabartinius ES prioritetus, propaguoti bandomųjų veiksmų rezultatus ir apie juos informuoti ES lygmeniu, juos integruojant ir koordinuojant su tokiais iniciatyvomis kaip sanglaudos politika, ypač ERPF ir INTERREG;
21. ragina parengti įvairių ES fondų sinergijos strategiją, kuria būtų siekiama sudaryti palankesnes sąlygas projektams, įgyvendinamiems naudojant teritorines priemones, ir supaprastinti iš daugiau nei vieno fondo finansuojamų bandomųjų veiksmų administravimą, siekiant sumažinti administracines kliūtis ir sudaryti palankesnes sąlygas teikti paraiškas dėl šių projektų;
22. mano, kad įmonės galėtų atlikti pagrindinį vaidmenį įgyvendinant teritorinio vystymosi strategijas; ragina Komisiją skatinti įmonių ir vietos bei regionų valdžios institucijų bendradarbiavimą siekiant plėtoti teritorinio vystymosi projektus, kuriais būtų skatinamas darbo vietų kūrimas ir ekonomikos augimas;
23. atkreipia dėmesį į didžiulį Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. potencialą ir dabartinius ir būsimus bandomuosius projektus, kuriais siekiama patenkinti labai skirtingus ne miesto vietovių, įskaitant kaimo vietoves, kalnuotas vietoves, salas ir pakrančių vietoves, atokias ir retai apgyvendintas vietoves ir daugelį kitų tipų teritorijų, kurioms būdingas miesto ir kaimo ypatumų derinys, poreikius; ypač pabrėžia tai, kad kaimo vietovėse dažnai susiduriama su demografiniais iššūkiais, mažu gyventojų tankiu ir ribota prieiga prie visuotinės svarbos paslaugų bei jų kokybe, taip pat ne visada yra pajėgumų kurti ir įgyvendinti novatoriškus sprendimus, todėl joms gali būti labai naudinga keistis geriausia patirtimi;
24. pabrėžia, kad reikia plačiau skleisti informaciją apie bandomųjų projektų veiksmus ir pasiekimus kaip ES fondų įgyvendinimo pavyzdžius; pritaria minčiai kas dvejus metus rengti konferenciją, kurioje bandomieji veiksmai būtų pristatyti vietos ir regionų valdžios institucijoms, taip pat atitinkamiems nacionalinio ir ES lygmens subjektams, susiejant ją su kitais renginiais, pvz., Kaimo pakto ar Miestų forumo;
25. ragina valstybes nares parengti savo teritorines darbotvarkes pagal Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m., kaip pagrindą savo teritorinėms strategijoms programuoti, atsižvelgiant į kiekvieno regiono ypatumus ir labai skirtingus poreikius, ir kaip paskatą,

taip pat siekiant skatinti sprendimų priėmimo procesą ir teritorinės bei miestų politikos formavimą; be to, ragina valstybes nares sudaryti sąlygas taikyti įvairias teritorines strategijas visiems ES regionams, be kita ko, kaimo vietovėms, pramonės pereinamojo laikotarpio vietovėms, didelių ir nuolatinių gamtinių arba demografinių trūkumų turinčioms vietovėms, pavyzdžiui, labai retai apgyvendintiems toliausiai į šiaurę esantiems regionams bei salų, pasienio ir kalnuotiems regionams;

26. pabrėžia, kad geras valdymo struktūrų veiksmingumas gali lemti optimalų investavimo prioritetų derinį, kad būtų pasiektas būtinas daugiapakopis vertikalusis ir horizontalusis koordinavimas siekiant parengti ir įgyvendinti integruotas vystymosi strategijas;
27. ragina valstybes nares ir Komisiją skatinti Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimą ne tik bandomaisiais veiksmais, bet ir padaryti šią priemonę orientacine veiksmų sistema, kurioje ES teritorijoms pateikiamos konkrečios ir pritaikytos gairės, kaip pagerinti savo veiklos efektyvumą; pabrėžia galimybę susieti regioninį finansavimą su sąlyga, kad Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. prioritetai bus pasiekti, ir ragina Komisiją parengti stebėsenos rodiklius, kuriais susiejama Teritorinė darbotvarkė iki 2030 m. ir sanglaudos politikos lėšų, ypač ERPF, naudojimas;
28. pakartoja, kad reikia skubiai stiprinti ES klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos politiką, taip pat atsižvelgiant į pastaraisiais metais ir mėnesiais ES stiprėjančias ekstremalių meteorologinių reiškinių tendencijas; todėl ragina valdžios institucijas toliau kovoti su klimato kaita; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad reikia didinti bandomųjų projektų užmojus ir kokybę pagal tikslą „Žalesnė Europa“ ir jo pirmąjį prioritetą „Sveikesnė aplinka“; pabrėžia, kad teritorinis vystymasis yra labai svarbus kuriant atsparius regionus ir užtikrinant tvarų sanglaudos politikos finansavimo įgyvendinimą;
29. palankiai vertina Europos socialinių reikalų komiteto pasiūlymą skatinti Europos chartiją dėl kaimo ir miesto subjektų teisių ir pareigų; taip pat yra įsitikinęs, kad reikia glaudžiau bendradarbiauti su miestų vietovėmis siekiant užtikrinti, kad nė viena vietovė ar piliečiai nebūtų palikti nuošalyje vykdant teisingą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui, tvarios ir klestinčios Europos Sąjungos, siekiant kaimo ir miestų išipareigojimo laikytis teisingo požiūrio ir parodant kartu dirbančių kaimo ir miesto organizacijų pridėtinę vertę;
30. pabrėžia, kad būtina užtikrinti labiau subalansuotą ES regionų vystymąsi užtikrinant geresnį ES lėšų paskirstymą, įskaitant paramą bendrai žemės ūkio politikai, valstybėse narėse ir tarp jų; pabrėžia, kad neįmanoma užtikrinti tvaraus ir ilgalaikio teritorinio vystymosi, jei parama bus skiriama skirtingiems regionams remiantis istoriniais duomenimis;
31. pažymi, kad vis daugiau žmonių pasirenka gyventi miestuose, o dirbti – kaimo vietovėse; ragina Komisiją parengti programas, kuriose atsižvelgiama į visas teritorijas, įskaitant didmiesčių, miestų ir funkcines zonas; skatina Komisiją sukurti tokią iniciatyvą LEADER, kuria galėtų naudotis maži miestai;
32. ragina Komisiją susieti patirtį, įgytą įgyvendinant Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m., su būsima sanglaudos politika ir rekomendacijomis, parengtomis aukšto lygio darbo grupės sanglaudos politikos ateities klausimais, siekiant veiksmingiau įveikti teritorinį netolygumą ir funkcinius neatitikimus; atkreipia dėmesį į Teritorinės darbotvarkės iki

2030 m. suteikiamą galimybę įvertinti sanglaudos politikos poveikį teritorinės sanglaudos tikslui;

33. ragina Komisiją ir valstybes nares iki 2024 m. pabaigos atlikti nuoseklią Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. peržiūrą, įskaitant išsamią jos valdymo sistemos, įgyvendinimo pažangos ir prioritetų aktualumo peržiūrą, kaip nurodyta Teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m.;
34. palankiai vertina tai, kad metodika, aprašyta Teritorinės ir vietos plėtros strategijų vadove, yra privaloma, suteikiant teritorinei politikai tokią pat reikšmę kaip ir miestų politikai;
35. ragina sukurti bendrą strategijų, skirtų miestų ir platesnei teritorinei plėtrai, sistemą, kurioje teritoriniai reikalavimai būtų traktuojami kaip visuma; pabrėžia, kad tai galėtų gerokai sumažinti biurokratinės kliūtis gaunant lėšas;
36. ragina Komisiją užtikrinti tinkamą lėšų panaudojimą ir teritorinių priemonių įgyvendinimą, pirmenybę teikiant veiksmingam valdymui be neproporcingos biurokratijos; pabrėžia, kad reikia supaprastinti prieigos prie fondų galimybes potencialiems ES sanglaudos fondo ITI arba BIVP projektų naudos gavėjams pasitelkiant vieno langelio principą, visų pirma teikiant informaciją apie finansavimo rūšį, administracinius reikalavimus ir tinkamumą finansuoti;
37. pripažįsta Europos Vadovų Tarybos vaidmenį plėtojant valstybių narių teritorinę veiklą; ragina valstybes nares skirti pakankamai žmogiškųjų išteklių tiek valdymo institucijose, tiek už ITI arba BIVP atsakingose įgyvendinančiose įstaigose, siekiant užtikrinti techninę paramą ir konsultavimo paslaugas, skirtas konkrečios vietos veiklos grupėms ir ITI partneriams, ir sudaryti sąlygas laikytis reglamentų;
38. ragina Komisiją aktyviau dalyvauti teritorinėje politikoje įgyvendinant sanglaudos politiką ir stiprinti regionų valdymą, siekiant skatinti sanglaudą ir mikrosanglaudą, atsižvelgiant į kiekvieno regiono ypatumus, gerinant sprendimų priėmimą vietos ir regionų lygmeniu ir taikant esamas priemones siekiant pagerinti teisinių priemonių valdymą; be to, ragina Komisiją ir valstybes nares toliau remti sanglaudos politikos fondus, kad būtų padidintas teritorinio vystymosi atsparumas, visų pirma siekiant sušvelninti nenumatytų įvykių poveikį, apsaugoti regionus nuo neigiamų padarinių ir laikytis principo „nekenkti sanglaudai“;
39. supranta ES semestro sprendimų poveikį teritorinei sanglaudai, taigi ir pajėgumams plėtoti teritorines programas; todėl pakartoja, kad reikia stiprinti Europos semestro teritorinį aspektą ir gerinti sanglaudos politikos ir Europos ekonomikos valdymo sąveiką, įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas į visus procedūrų, susijusių su Europos semestru ir konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis, etapus;
40. ragina Europos regionų komitetą ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą atlikti aktyvesnį vaidmenį tęsiant ir toliau plėtojant Teritorinę darbotvarkę iki 2030 m.; ragina Komisiją atlikti kiekvieno regiono gebėjimo įveikti būsimus pasaulinius iššūkius, darančius poveikį teritorinei sanglaudai, tyrimą; pažymi, kad šis tyrimas būtų greitojo reagavimo priemonė, pagal kurią būtų galima lanksčiai paskirstyti arba padidinti išteklius, atsižvelgiant į padėtį realiuoju laiku ES regionuose;

41. pabrėžia teritorinių priemonių svarbą aktyvesniam ir įtraukiam pilietinės visuomenės ir vietos bei regionų valdžios institucijų dalyvavimui; ragina Komisiją išnagrinėti naujus būdus, kaip toliau didinti informuotumą apie jų loginį pagrindą ir gerokai padidinti ITI ir BIVP naudojimą, be kita ko, galbūt numatant procentinę dalį, kuri būtų naudojama sanglaudos politikos po 2027 m. programoje;
42. ragina Europos investicijų banką padidinti sanglaudos politikos fondams numatytus finansinius asignavimus, skirtus regionų pusiausvyrai ir tinkamam gyvavimui užtikrinti;
43. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir valstybių narių nacionaliniams bei regioniniams parlamentams.

ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS KOMITETO NUOMONĖ

pateikta Regioninės plėtros komitetui

dėl teritorinio vystymosi įgyvendinimo (BNR III antraštinės dalies II skyrius) ir jo taikymo Europos teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. (2023/2048(INI))

Nuomonės referentas: Asim Ademov

PASIŪLYMAI

Žemės ūkio ir kaimo plėtros komitetas ragina atsakingą Regioninės plėtros komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

- A. kadangi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 174 straipsnyje teigiama, kad Sąjunga turi siekti mažinti įvairių regionų išsivystymo lygio skirtumus, ypatingą dėmesį skirdama kaimo vietovėms, kurios susiduria su neatidėliotinais demografinio nuosmukio ir senėjimo iššūkiais, kurie visų pirma daro poveikį ES žemės ūkiu besiverčiantiems gyventojams, taip pat su kaimo vietovių apleidimu, prieigos prie viešos ir privačios infrastruktūros ir paslaugų, visų pirma sparčiojo plačiajuosčio ryšio jungčių, skaitmeninės infrastruktūros, judumo, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų, švietimo ir mokymo, nebuvimu arba trūkumu, taip pat mažomis pajamomis ir mažesnėmis darbo galimybėmis bei didėjančiomis ūkio valdymo išlaidomis;
- B. kadangi moterys atlieka labai svarbų vaidmenį kaimo plėtros ir kaimo vietovių socialinės struktūros srityse, išsaugant ir gerinant kaimo pragyvenimo šaltinius ir stiprinant kaimo bendruomenes, ir jos turi būti laikomos tvaraus vystymosi varomąja jėga; kadangi moterų indėlių į vietas ir kaimo plėtrą nepakankamai atspindi jų dalyvavimas atitinkamuose sprendimų priėmimo procesuose, pvz., sprendimų priėmimo organuose dažnai būna nepakankamai moterų iš kaimo vietovių;
- C. kadangi COVID-19 pandemijos, energetikos krizės ir Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą padariniai prisidėjo prie didelių sunkumų, susijusių su tinkamu visos žemės ūkio maisto produktų grandinės, kuri yra viena iš pagrindinių kaimo plėtros varomųjų jėgų, veikimu, paaštrėjimu; kadangi didėjančios energijos kainos ir infliacija visoje Europoje daro ypač didelį poveikį kaimo vietovėms, ypač geografinių ypatumų turintiems regionams ir atokiausiems regionams, kuriuose sunkiausia pasiekti sanglaudos politikos tikslus;
- D. kadangi skaitmeninė ir žaliaji pertvarka, jei yra įgyvendinama sąžiningai ir nieko nepalikant nuošalyje, suteikia galimybių ilgainiui atsirasti stipresnėms, sujungtoms, atsparioms, novatoriškoms ir klestinčioms kaimo vietovėms; kadangi atnaujinta skaitmeninė infrastruktūra yra būtina skaitmeninio ir pažangaus ūkininkavimo sprendimų, taigi ir žaliosios pertvarkos sėkmės, sąlyga, taip pat viena iš pagrindinių konkurencingų mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) kaimo vietovėse įgalintojų; kadangi

MVĮ atlieka ypač svarbų vaidmenį kaimo vietovėse suteikdamos darbo vietų, padeda įvairinti ūkių pajamas ir remti socialinį ir kultūrinį gyvenimą, taigi ir didinti kaimo vietovių patrauklumą jaunimui; kadangi, nepaisant pastarojo meto sparčiojo plačiajuosčio ryšio pagerėjimo, prieigą prie plačiajuosčio ryšio turi tik 59 proc. namų ūkių kaimo regionuose, palyginti su 87 proc. namų ūkių ES;

- E. kadangi Europos teritorinėje darbotvarkėje iki 2030 m. raginama visais valdymo lygmenimis stiprinti sektorių politikos teritorinį aspektą;
- F. kadangi atrodo, kad regionuose ir administraciniuose vienetuose, kuriuose įgyvendinama LEADER, privalomas vietos veiklos grupės (VVG) vadovas padeda gerinti regionų finansavimo rezultatus bei įsisavinimą ir plėtrą; kadangi įgyvendinant sanglaudos politiką pirmenybė teikiama miestų vietovėms; kadangi, be to, daug investicijų kaimo vietovėse, kurios nėra tiesiogiai susijusios su žemės ūkiu, pvz., viešųjų kelių tiesimas, investicijos į kanalizacijos sistemas, ne žemės ūkio įmonių steigimas ir kt., daugiausia finansuojamos iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), o ne iš Sanglaudos fondo;
- G. kadangi kaimo vietovės turėtų būti patrauklios vietos verslui ir atlikti labai svarbų vaidmenį užtikrinant ES apsirūpinimo maistu saugumą; kadangi ilgalaikėje ES kaimo vietovių vizijoje¹ siekiama gerinti gyvenimo kaimo vietovėse kokybę, pasiekti subalansuotą teritorinį vystymąsi ir skatinti ekonomikos augimą kaimo vietovėse; kadangi kaimo vietovių vaidmuo ir svarba dažnai nesulaukia pakankamo dėmesio, įvertinimo ir finansavimo;
- H. kadangi dėl ES kaimo vietovių įvairovės reikia vietos lygmeniu parengti atsakomuosius veiksmus ir sprendimus, atitinkančius konkrečius kiekvienos teritorijos poreikius ir galimybes, o strategijos turėtų atitikti konkrečią kaimo vietovių specifiką ir aplinką, ką galima užtikrinti, be kitų priemonių, naudojant tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmą;
- I. kadangi kaimo bendruomenės patiria didesnę žalą dėl klimato kaitos, dažnesnių nepalankių klimato reiškinių, pvz., audrų, potvynių ir sausrų, biologinės įvairovės nykimo padarinių ir patiria didesnes išlaidas, susijusias su klimato kaita;
- J. kadangi tvarus ūkininkavimas ir tvari miškotvarka, be kita ko, tvarūs aplinkos, ekonominių ir socialinių aspektu, suteikia deramą darbą ir pragyvenimo šaltinius, saugo ekologines sistemas ir biologinę įvairovę, taip pat didina atsparumą klimato kaitos poveikiui ir rizikai.
 - 1. primena, kad maži, vidutiniai ir šeimos ūkiai atlieka ypatingą vaidmenį ES žemės ūkio sistemoje ir yra labai svarbūs užtikrinant apsirūpinimo maistu saugumą ir ekosistemines paslaugas ES piliečiams; pabrėžia, kad maži, vidutiniai ir šeimos ūkiai bei MVĮ daro teigiamą poveikį socialinei sanglaudai šiose vietovėse, nes suteikia užimtumo galimybių ir padeda išlaikyti vietos gyventojus;
 - 2. pabrėžia, kad teisingos ir orios piliečių ir jų šeimų pajamos ir gyvenimo kokybė kaimo vietovėse yra labai svarbūs siekiant užtikrinti socialinę pažangą ir sėkmingą teritorinę ir

¹ 2021 m. birželio 30 d. Komisijos komunikatas „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“ (COM(2021)0345).

vietos plėtrą; primygtinai tvirtina, kad ES regionuose reikia užtikrinti priimtinas darbo bei gyvenimo sąlygas ir socialinę apsaugą, visų pirma jauniems žemės ūkio darbuotojams ir darbuotojams migrantams;

3. pabrėžia, kad svarbu gerinti politikos suderinamumą ir įgyvendinti būsimų ES integruoto teritorinio vystymosi ir kitų atitinkamų iniciatyvų tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimą, kad būtų įvertintas ES politikos priemonių suderinamumas ir papildomumas ir galimas jų poveikis kaimo vietovėms, taip veiksmingai užkertant kelią kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimui ir sudarant palankesnes sąlygas kartų kaitai, vienodoms galimybėms naudotis kokybiškomis pagrindinėmis paslaugomis ir darbo vietų kūrimui kaimo vietovėse; pabrėžia tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmo svarbą ir tada, kai valstybės narės vertina siūlomų teisės aktų poveikį kaimo vietovėms; pabrėžia, kad svarbu įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmų nustatymą ir įgyvendinimą, taip pat į jų valdymą tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmenimis, siekiant kovoti su socialine atskirtimi, susijusia su transportu, ir gerinti atitinkamų vietovių teritorinį prieinamumą, kad būtų pagerintas tarpvalstybinis ir kaimo bei miesto vietovių bendradarbiavimas, prieiga prie plačiajuosčio interneto ir tinkamų paslaugų, visų pirma sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugų, taip pat kaimo ekonomikos įvairinimas ir kaimo vietovių atgaivinimas, padidintas šių vietovių patrauklumas ir užtikrinta tvari šių bendruomenių ateitis;
4. palankiai vertina Europos socialinių reikalų komiteto pasiūlymą skatinti Europos chartiją dėl kaimo ir miesto subjektų teisių ir pareigų; taip pat yra įsitikinęs, kad reikia glaudžiau bendradarbiauti su miestų vietovėmis siekiant užtikrinti, kad nė viena vietovė ar piliečiai nebūtų palikti nuošalyje vykdant teisingą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui, tvarios ir klestinčios Europos Sąjungos, siekiant kaimo ir miestų įsipareigojimo laikytis teisingo požiūrio ir parodant kartu dirbančių kaimo ir miesto organizacijų pridėtinę vertę;
5. palankiai vertina spartesnę skaitmeninę transformaciją žemės ūkio sektoriuje ir kaimo vietovėse; atkreipia dėmesį į tai, kad smulkieji ūkiai ir atokiausi regionai joje nedalyvauja, ir nurodo, kad reikia imtis priemonių, kuriomis būtų užtikrinta, kad skaitmeninė transformacija taip pat būtų naudinga visiems; ypač pažymi, kad reikia valdyti smulkiųjų ūkininkų priklausomybės ir pernelyg didelio išsiskolinimo riziką;
6. pabrėžia, kad sanglaudos politikos tikslus kaimo vietovėse galima pasiekti tik ieškant kompromiso tarp aplinkos, ekonominių ir socialinių tikslų, kurie yra gyvybiškai svarbūs dabartinių ir būsimų kartų gerovei;
7. pakartoja, kad reikia visapusiškai integruoti ilgalaikę ES kaimo vietovių viziją į dabartinę ir būsimą daugiametę finansinę programą ir bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP), užtikrinant tinkamą finansavimą, nedarant poveikio kitoms BŽŪP biudžeto eilutėms, siekiant užtikrinti papildomą ir nuoseklią paramą kaimo vietovėms visais teritorinio vystymosi lygmenimis; pabrėžia, kad plėtojant ir įgyvendinant žemės ūkio politiką būtina užtikrinti glaudesnę vietos, nacionalinių ir ES valdžios institucijų bendradarbiavimą, kad būtų atsižvelgta į Europos kaimo vietovių įvairovę ir jų išsivystymo lygio skirtumus;
8. ragina Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. tikslus įtraukti į sanglaudos politikos fondų

teisines priemones ir veiklos programas; palankiai vertina parengtus Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. bandomuosius veiksmus ir ragina valstybes nares bei Komisiją toliau investuoti į šiuos veiksmus ir koordinuoti juos su sanglaudos politikos ir kaimo plėtros iniciatyvomis;

9. pabrėžia, kad būtina užtikrinti labiau subalansuotą ES regionų vystymąsi užtikrinant geresnę ES lėšų paskirstymą, įskaitant BŽŪP paramą valstybėse narėse ir tarp jų; pabrėžia, kad neįmanoma užtikrinti tvaraus ir ilgalaikio teritorinio vystymosi, jei parama bus skiriama skirtingiems regionams remiantis istoriniais duomenimis;
10. pabrėžia žemės ūkio vaidmenį siekiant Sąjungos aprūpinimo maistu, tvaraus augimo, socialinės įtraukties ir kovos su klimato kaita tikslų, kartu padedant įvairinti žemės ūkio gamybą, išsaugoti biologinę įvairovę ir plėtoti vietos ekonomiką;
11. ragina Komisiją nustatyti tiesioginio Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo priemones;
12. pabrėžia iniciatyvos LEADER bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) metodo² teikiamas galimybes įtraukti kaimo bendruomenes į vietos veiklos grupes rengiant ir įgyvendinant tikslines vietos plėtros strategijas, išsaugoti ir atkurti gyvybingą ir klestinčią vietos kaimo ekonomiką, taip pat poreikį išlaikyti pakankamą LEADER finansavimo lygį; ragina valstybes nares visapusiškai pasinaudoti LEADER pajėgumais ieškant sprendimų ekonominiams, socialiniams ir vystymosi uždaviniams kaimo vietovėse visoje ES spręsti; ragina valstybes nares remti BIVP, įskaitant iniciatyvą LEADER, skatinant dalyvavimą vietos veiklos grupėse ir užtikrinant, kad sudėties ir sprendimų priėmimo požiūriu jos būtų tikrai nepriklausomos; mano, kad tolesnis plėtros metodo ir BIVP finansavimo priemonių plėtojimas prisidėtų prie tvirtesnių integruotų strategijų ir tvaresnio bei atsparesnio teritorinio vystymosi; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad reikia prasmingai skirti paramą BIVP iš visų atitinkamų ES lygmens fondų, panašiai kaip iš EŽŪFKP;
13. ragina Komisiją pasinaudoti 2024 m. vertinimo ataskaitos dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio rezultatais, taip pat EŽŪFKP LEADER įgyvendinimo rezultatais ir patirtimi siekiant remti 2021–2027 m. laikotarpio programas; ragina Komisiją rengiantis naujam programavimo laikotarpiui apsvarstyti galimybę programoje LEADER numatyti finansavimo priemones, kuriomis kaimo vietovėse būtų skatinama kartų kaita;
14. vis dėlto pabrėžia, kad Komisija turėtų nuolat vertinti LEADER sąnaudas ir naudą, siekdama užtikrinti, kad rizika, susijusi su galimu netinkamu paskirstytų lėšų panaudojimu, būtų kuo labiau sumažinta, kartu užtikrinant, kad programa veiksmingai palengvintų dalyvavimą vietos lygmeniu ir kad administraciniai reikalavimai atitiktų vietos bendruomenės dydį ir struktūrą, siekiant užtikrinti, kad jie naujoms iniciatyvoms nesudarytų kliūčių, kurių galima išvengti;
15. ragina Komisiją gerinti glaudų bendradarbiavimą ir integruotą ES finansavimo priemonių, pvz., sanglaudos fondų, EŽŪFKP, BŽŪP ir ekonomikos gaivinimo priemonės „NextGenerationEU“, naudojimą, taip pat su nacionalinėmis priemonėmis, siekiant įgyvendinti vietos plėtros strategijas ir kuo labiau padidinti investicijų į kaimo

² https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_en.html.

plėtrą poveikį ir veiksmingumą; atkreipia dėmesį į tai, kad siekiant remti integruotą įtraukios ir tvarios kaimo plėtros projektų įgyvendinimą svarbu palengvinti ir skatinti kelių fondų metodo taikymą;

16. ragina valstybes nares veiksmingai naudotis įvairiomis finansavimo galimybėmis, taip pat siekiant pagerinti MVI perspektyvas, atsižvelgiant į jų svarbų vaidmenį kuriant darbo vietas kaimo vietovėse, ir ragina Komisiją stebėti ir įvertinti, ar jos parama pasiekia kaimo vietoves ir duoda naudos jų bendruomenėms; ragina plėtoti visų sektorių įmonių, vietos valdžios institucijų, mokslininkų ir paslaugų teikėjų partnerystes visose ekonominės veiklos srityse kaimo vietovėse, grindžiamas inovacijomis, dalijimusi žiniomis ir bendradarbiavimu;
17. pažymi, kad ES ir viso pasaulio žemės ūkio rinkų nestabilumas, kurį sukėlė Rusijos agresija Ukrainoje, yra ypatingas iššūkis sanglaudos politikai ir Europos solidarumui, nes tai destabilizuoja žemės ūkio sektorių ir didina plataus masto ekonominės stagfliacijos riziką, o tai dar labiau padidins dabartinius turtinius skirtumus tarp įvairių ES šalių ir regionų;
18. pabrėžia e. paslaugų, mobiliųjų paslaugų sprendimų, privačiojo ir viešojo sektorių partnerysčių, socialinių įmonių, kultūros ir kūrybos sektorių bei švietimo ir sveikatos priežiūros prieinamumo vaidmenį; taip pat atkreipia dėmesį į kooperatyvų, kurie padeda teikti būtinas paslaugas kaimo vietovėms ir yra pagrindinis kaimo socialinės ir ekonominės plėtros veiksnys, vaidmenį;
19. atkreipia dėmesį į tai, kad, siekiant atgaivinti kaimo vietoves, būtina atsižvelgti ir į kitų ekonomikos sektorių, pavyzdžiui, kaimo turizmo ir kultūrinio turizmo, plėtrą Europos kaimo regionuose;
20. ragina gerinti įperkamas viešojo transporto paslaugas ir infrastruktūrą, pvz., geležinkelius, kelius, įkrovimo ir degalų pildymo stoteles kaimo vietovėse, kad būtų remiami elektromobilumo sprendimai, siekiant sumažinti skaitmeninę ir transporto atskirtį tarp miesto ir kaimo vietovių; todėl pabrėžia, kad labai svarbu skirti reikiamą finansavimą transporto jungčių plėtojimui ir priežiūrai, nes tai galėtų paskatinti vyresnę kartą ilgiau likti žemės ūkio sektoriuje ir pritraukti jaunus žmones iš regioninių centrų dirbti kaimo vietovėse;
21. atkreipia dėmesį į kai kuriose kaimo ir priemiesčio vietovėse tebesitęsiantį interesų konfliktą tarp sanglaudos politikos finansavimo ir žemės ūkio politikos tikslų ir ragina Komisiją pagal Sutartį tinkamai atskirti kaimo vietovių finansavimą pagal BŽŪP ir sanglaudos politiką, atsižvelgiant į kiekvienos iš šių politikos sričių tikslus, nustatytus Sutarties 39 ir 174 straipsniuose;
22. ragina pagerinti skaitmeninių įgūdžių lygį, tinkamos skaitmeninės infrastruktūros prieinamumą bei įperkamumą ir pajėgumus veiksmingai diegti skaitmenines technologijas, pavyzdžiui, skaitmeninių paslaugų platformas, kaimo vietovėse;
23. pabrėžia, kad moterys kaimo vietovėse gali būti pokyčių varomoji jėga siekiant Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. tikslų, prisidedant prie teisingos ir ekologiškos Europos, kuri užtikrintų perspektyvią ateitį, apsaugotų bendrus pragyvenimo šaltinius ir apibrėžtų visuomenės perėjimą prie tvaraus žemės ūkio; nurodo, kad svarbu kaimo vietovėse kurti moterims verslininkėms palankią aplinką, įskaitant teisinius ir politinius

aspektus, siekiant užtikrinti geresnes galimybes gauti informacijos, žinių ir įgūdžių, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas gauti finansinių išteklių, ir taip sukurti daugiau darbo vietų kaimo vietovėse; ragina Komisiją ir valstybes nares imtis veiksmų siekiant parengti ir įgyvendinti kovos su lyčių nelygybe priemones; primena, kad į 2021–2027 m. sanglaudos politikos programą lyčių lygybė ir lyčių aspektas turi būti įtraukti ir skatinami visais sanglaudos programų rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo proceso etapais;

24. yra įsitikinęs, kad nuolatinis vidaus ir išorės derinimo trūkumas, susijęs su tiesioginėmis BŽŪP išmokomis, kenkia ilgalaikiams sanglaudos politikos tikslams, ypač skurdžiausiose ir mažiausiai išsivysčiusiose vietovėse;
25. pakartoja, kad reikia skubiai stiprinti ES klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos politiką, taip pat atsižvelgiant į pastaraisiais metais ir mėnesiais ES stiprėjančias ekstremalių meteorologinių reiškinių tendencijas; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad reikia didinti dabartinių ir būsimų bandomųjų projektų užmojus ir skaičių pagal tikslą „žalesnė Europa“ ir jo pirmąjį prioritetą „Sveikesnė aplinka“;
26. ragina dėti daugiau pastangų siekiant kaimo vietovių gyventojams sudaryti sąlygas aktyviai dalyvauti politikos ir sprendimų priėmimo procesuose, įtraukti įvairius suinteresuotuosius subjektus ir visų lygmenų valdžios įstaigas, kad būtų parengti pritaikyti, konkrečioms vietovėms tinkami ir integruoti politikos sprendimai ir investicijos;
27. pažymi, kad vis daugiau žmonių pasirenka gyventi miestuose, o dirbti – kaimo vietovėse; ragina Komisiją parengti programas, kuriose atsižvelgiama į visas teritorijas, įskaitant didmiesčių, miestų ir funkcines zonas; skatina Komisiją sukurti tokią iniciatyvą LEADER, kuria galėtų naudotis maži miestai;
28. pabrėžia esminį ekonominį žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės vaidmenį; ragina toliau plėtoti trumpas tiekimo grandines, kokybės sistemas, gamintojų organizacijas ir kooperatyvus, kurie padeda didinti Europos maisto gamybos tvarumą;
29. pabrėžia, kad kartų kaita yra labai svarbi socialiniam, ekonominiam ir aplinkosauginiam kaimo vietovių tvarumui, ES apsirūpinimo maistu savarankiškumui ir žemės ūkio ateičiai, todėl ji turi išlikti svarbiu prioritetu teritorinio vystymosi planuose ir strategijose; pabrėžia, kad reikia atsižvelgti į mažųjų ir vidutinių ūkininkų poreikius, visų pirma sutelkti dėmesį į jaunųjų ūkininkų pritraukimą, užkirsti kelią žemės apleidimui ir sudaryti palankesnes sąlygas naudotis žeme ir gauti kreditą;
30. pabrėžia žiedinės ir bioekonomikos principų, taip pat jų taikymo žemės ūkio sektoriuje svarbą prisidedant prie Europos žaliajame kurse nustatytų tikslų įgyvendinimo; ragina gerinti žiedinės ekonomikos ir bioekonomikos principų supratimą ir įgyvendinimą Europos žemės ūkio ir maisto sistemoje.

**PRIEDAS. SUBJEKTŲ AR ASMENŲ,
IŠ KURIŲ NUOMONĖS REFERENTAS GAVO INFORMACIJOS, SĄRAŠAS**

Nuomonės referentas Asim Ademov, prisiimdamas išimtinę atsakomybę, pareiškia, kad negavo informacijos iš jokio subjekto ar asmens, kuris turi būti paminėtas šiame priede pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	16.11.2023
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 35 -: 0 0: 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Mazaly Aguilar, Clara Aguilera, Atidzhe Alieva-Veli, Benoît Biteau, Franc Bogovič, Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Asger Christensen, Dacian Ciołoş, Paolo De Castro, Jérémy Decerle, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, Luke Ming Flanagan, Dino Giarrusso, Martin Häusling, Martin Hlaváček, Krzysztof Jurgiel, Jarosław Kalinowski, Camilla Laureti, Gilles Lebreton, Norbert Lins, Marlene Mortler, Juozas Olekas, Bert-Jan Ruissen, Anne Sander, Petri Sarvamaa, Sarah Wiener
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Asim Ademov, Ladislav Ilčić, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dan-Ştefan Motreanu
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Adrian-Dragoş Benea, Lydie Massard, Ville Niinistö

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

35	+
ECR	Mazaly Aguilar, Ladislav Ilčić, Krzysztof Jurgiel, Bert-Jan Ruissen
ID	Gilles Lebreton
NI	Dino Giarrusso
PPE	Asim Ademov, Franc Bogovič, Daniel Buda, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, Jarosław Kalinowski, Norbert Lins, Marlene Mortler, Dan-Ștefan Motreanu, Anne Sander, Petri Sarvamaa
Renew	Atidzhe Alieva-Veli, Asger Christensen, Dacian Cioloș, Jérémy Decerle, Martin Hlaváček
S&D	Clara Aguilera, Adrian-Drașoș Benea, Isabel Carvalhais, Paolo De Castro, Camilla Laureti, Cristina Maestre Martín De Almagro, Juozas Olekas
The Left	Luke Ming Flanagan
Verts/ALE	Benoît Biteau, Martin Häusling, Lydie Massard, Ville Niinistö, Sarah Wiener

0	-

0	0

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE

Priėmimo data	30.11.2023
Galutinio balsavimo rezultatai	+ : 26 - : 0 0 : 2
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	François Alfonsi, Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Andrea Cozzolino, Manolis Kefalogiannis, Nora Mebarek, Alin Mituța, Andželika Anna Mozdžanowska, Niklas Nienaß, Andrey Novakov, Younous Omarjee, Witold Pahl, Wolfram Pirchner, Caroline Roose, Marcos Ros Sempere, André Rougé, Susana Solís Pérez
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Katalin Cseh, Mónica Silvana González, Elena Lizzi, Denis Nesci, Bronis Ropė
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Francisco Guerreiro

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE

26	+
ECR	Andželika Anna Mozdžanowska, Denis Nesci
NI	Andrea Cozzolino
PPE	Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Daniel Buda, Manolis Kefalogiannis, Andrey Novakov, Witold Pahl, Wolfram Pirchner
Renew	Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Katalin Cseh, Alin Mituța, Susana Solis Pérez
S&D	Isabel Carvalhais, Mónica Silvana González, Nora Mebarek, Marcos Ros Sempere
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	François Alfonsi, Francisco Guerreiro, Niklas Nienaa, Caroline Roose, Bronis Ropé

0	-

2	0
ID	Elena Lizzi, André Rougé

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė